

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ & ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΟΣ ΕΑΥΤΟΣ (του Γιάννη Ζήση)

✘ Η ψυχολογία, εφόσον αναζητά τη φύση της συνείδησης –το αν, δηλαδή, η συνείδηση είναι οντότητα και διάσταση της οντότητας ή παράγωγο οργάνωσης της ύλης– οφείλει να εξετάσει το θέμα και από τη σκοπιά της μελέτης της εμπειρίας. Υπερβατικές εμπειρίες, εσωτερικές ή εξωτερικές, είχαν πολλές ιστορικές προσωπικότητες, από διπλωμάτες, όπως ο Ταλεϋράνδος, επιστήμονες, όπως ο Καρτέσιος, [1] έως μεγάλους φιλοσόφους, όπως ο Ρουσσώ, που περιγράφει μια συνθήκη αποσυνδεδεμένης ή αποσπασμένης ευδαιμονίας:

«Μα αν υπάρχει μια κατάσταση όπου η ψυχή βρίσκει ένα στήριγμα αρκετά γερό για να αναπαυτεί ολόκληρη και να συγκεντρώσει εκεί όλη της την ύπαρξη, χωρίς να έχει ανάγκη να θυμηθεί το παρελθόν ή να πηδήξει στο μέλλον, όπου το παρόν διαρκεί πάντα χωρίς ωστόσο να σημειώνεται η διάρκειά του και χωρίς κανένα ίχνος διαδοχής, χωρίς κανένα άλλο αίσθημα στέρησης ή ικανοποίησης, χαράς ή λύπης, πόθου ή φόβου της ύπαρξής μας, και που αυτό μόνο το αίσθημα να μπορεί να την γεμίζει ολόκληρη, όσο αυτή η κατάσταση διαρκεί, αυτός που βρίσκεται μέσα της μπορεί να ονομαστεί ευτυχισμένος, όχι με μια ευτυχία ατελή, φτωχή και σχετική, σαν κι αυτή που βρίσκουμε στις χαρές της ζωής, αλλά μια ευτυχία αυτάρκη, τέλεια και γεμάτη, που δεν αφήνει στην ψυχή κανένα κενό που να την κάνει να νιώθει την ανάγκη να το γεμίσει». [2]

Ανάλογες πεποιθήσεις μαρτυρούσαν στοχαστές όπως ο Βενιαμίν Φραγκλίνος ή ο Γκαίτε – και θα έλεγε κανείς ότι τα θρησκευτικά ζητήματα, σε Ανατολή κι Δύση, θεμελιώθηκαν πάνω σε μια τέτοια βάση. Μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι υπάρχουν συστήματα, όπως αυτά από τις Σούτρες του Πατάντζαλι ως τη στοχαστική και βιωματική μέθοδο του Ζεν και των Σούφι, που επισημαίνουν μεθόδους ή αποτελέσματα τέτοιων εμπειριών. Αυτή η δυναμική, εξάλλου, ενυπάρχει σε όλες τις θρησκείες.

Ένα εναλλακτικό πεδίο εκφραστικότητας της ψυχής αναδεικνύεται στο πεδίο της τέχνης, το οποίο έχει συνάφεια με το υπερβατικό αλλά και με το καθημερινό πεδίο εμπειριών.

Αυτές οι συνειδησιακές μεθοδολογίες και εμπειρίες μπορούν πλέον να μελετηθούν και στο επίπεδο το νευρο-ορμονικό και το φυσιολογικό –βιοφυσικά και βιοχημικά– και ήδη υπάρχουν ανοικτά τέτοια ερευνητικά προγράμματα.

Η θεματική επικύρωση των παραδοσιακών γνώσεων στα θέματα της αναλγησίας ή της θεραπευτικής συνέργειας στον βελονισμό οδηγεί στην ανάγκη μιας θετικής πειραματικής προσέγγισης και σε άλλα πεδία αρχαίας παράδοσης, γνώσης και σοφίας. Εξάλλου, υπάρχει ανάγκη να αναπτυχθεί μια κουλτούρα πραγματιστικής συνέργειας και αυτό φαίνεται στα θέματα που αφορούν στην ψυχοθεραπεία, όπου από μόνα τους τα φάρμακα ή ακόμη και η ψυχαναλυτική μέθοδος δεν μπορούν να ολοκληρώσουν έναν κύκλο θεραπείας. Χρειάζονται και άλλες θετικές ενδογενείς αναπτύξεις στην ανθρώπινη συνειδητότητα και ψυχοσωματικότητα.

Παράλληλα, υφίσταται το γεγονός ότι ενσκήπτουν μεγάλα κοινωνικά προβλήματα που συνδέονται με τη συστημική κρίση και τα οικονομικά προβλήματα του πολιτισμού σε σχέση με το περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία, αλλά ακόμη και τα ψυχολογικά προβλήματα, όπως η κατάθλιψη, καθώς και άλλα που θέτουν σε νέα βάση το ζήτημα της πνευματικής – «οντολογικής ασφάλειας» του ανθρώπου, την οποία ορίζουν ως κρίσιμο πεδίο στοχαστές από τον χώρο της κοινωνιολογίας, όπως ο Γκίντενς και της ψυχολογίας, όπως ο Γιουνγκ, ο οποίος σχολιάζει:

«Ακόμη και αν δεν είμαστε τα όργανα του εγκλήματος, θα είμαστε πάντοτε εν δυνάμει εγκληματίες χάρη στην ανθρώπινη φύση μας. Στην πραγματικότητα, μας λείπει μάλλον η κατάλληλη ευκαιρία για να χαθούμε σε μια κολασμένη συμπλοκή. Κανείς δε βρίσκεται έξω από την μαύρη συλλογική σκιά της ανθρωπότητας. Το αν το έγκλημα διαπράχθηκε σε προηγούμενες γενιές ή συντελείται σήμερα παραμένει ένα σύμπτωμα της απανταχού παρούσας προδιάθεσης και γι' αυτό καλά θα έκανε κανείς να "σκέφτεται πότε πότε το κακό", γιατί μόνο ο βλάκας αρνείται μόνιμα τις

συνθήκες της ίδιας του της ύπαρξης. Αλήθεια, αυτή η άρνηση είναι ο καλύτερος τρόπος για να γίνει κάποιος όργανο του κακού. Η πραότητα και η αφέλεια βοηθάνε τόσο όσο και κάποιον που πάσχει από χολέρα. Τουναντίον κατευθύνουν στον άλλο την προβολή του μη αναγνωρισμένου κακού».[3]

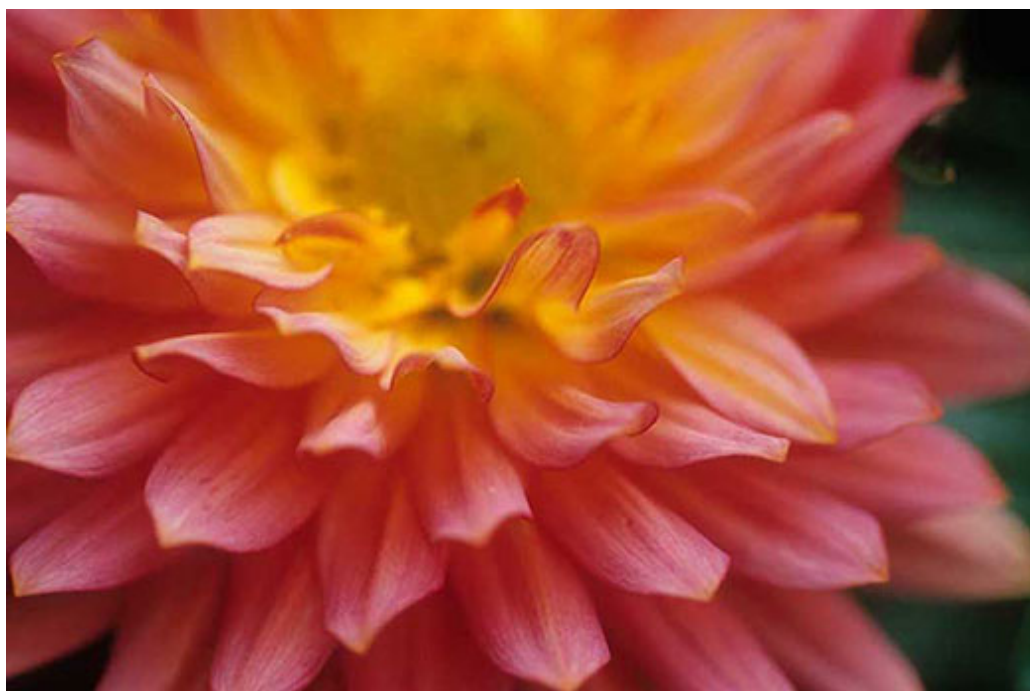
Όλα αυτά τα ζητήματα θέτουν μπροστά μας την επιτακτικότητα να λειτουργήσουμε με φιλική επικοινωνία και ανοικτότητα απέναντι σε όλες τις τοπικές πνευματικές κουλτούρες και παραδόσεις, σε μια εποχή που αλληλεπιδρούν όλες οικουμενικά.

Οι βιωματικές μεθοδολογίες που λειτουργούν με τη λογική της ελάχιστης πεποίθησης –όπως η βιωματική που προτείνει ο Κρισναμούρτι και, που από μία άποψη, αποτελεί συνέχεια της βιωματικής του Επίκουρου– δεν μπορούν να είναι πλήρεις. Αυτό συμβαίνει γιατί απηχούν σε ένα περιορισμένο φάσμα δυνατοτήτων της συνείδησης, δεν έχουν ελαστική συνδιαλλακτικότητα και λειτουργούν με μια απόλυτη εξατομίκευση. **Είναι, όμως, βιωματικά χρήσιμες και εναλλακτικές** σε σχέση με το γεγονός ότι υπάρχει, από τη μία, ένα φορτίο προκατάληψης και, από την άλλη, ένα φορτίο φόβου. Ενώ, το φορτίο της προκατάληψης αντιμετωπίζεται υπό μια άλλη άποψη άρνησης, το φορτίο του φόβου ελλοχεύει μονίμως και δεν αντιμετωπίζεται από αυτές με έναν ριζικό τρόπο.

Η επιστήμη, θέτοντας ως στόχο της να υπηρετήσει τον άνθρωπο και όχι τόσο τη φύση και το πνεύμα, είναι αντιμέτωπη με την ανάγκη αντιμετώπισης του φόβου και του πόνου, και πρέπει, και εδώ, να είναι πραγματιστική, καθώς βρίσκεται σε συνδιαλλαγή με τον σκοπό, το αίτιο και την ενδελέχεια ή το νόημα του πόνου, υπό την έννοια ότι όλα τα φυσικά μεγέθη και οι φυσικές διαδικασίες έχουν μέσα τους έναν αιτιώδη χαρακτήρα και παρουσιάζουν ένα μαθησιακό πεδίο· ως εκ τούτου, συνδυάζουν έννοια και εξέλιξη.

Παρόλα αυτά, μεμονωμένες ατομικές προσεγγίσεις δεν θα ήταν ορθό να κυριαρχήσουν ως αυθεντία, γιατί ακόμη και σε εξιδανικευμένες περιπτώσεις, όπως αυτή του Κρισναμούρτι, θα

διαπιστώσουμε ατέλειες, ακρότητες ή μεταπτωτικότητες πεποίθησης.[4] Η έννοια της συστηματοποίησης στην τμηματοποίηση μιας εξιδανικευμένης συνειδησιακής βιογραφίας δεν θα πρέπει να είναι το κέντρο ενός εγχειρήματος. Η πορεία πρέπει να είναι στη σύνθεση, τόσο στο γνωστικό πεδίο όσο και στο πεδίο των υποκειμένων – αν θέλουμε να αναζητήσουμε το ζήτημα μιας νέας ψυχολογίας που να απηχεί ψυχοσυνθετικά.

Χρειαζόμαστε μια ψυχολογία με ψυχή για την ψυχή

Εδώ συναντούμε το ζήτημα της οντότητας ή της φύσης της συνείδησης που είναι ζωντανό ακόμη στον στοχασμό όλου του φάσματος των επιστημόνων, των διανοητών και των σκεπτόμενων ανθρώπων. Είναι ένα ζήτημα που έχει θιγεί υπό την έννοια της σχέσης της ζωής με την ψυχή στη Δύση, από την αρχαιότητα ακόμα. Ήταν παρόν, απ' αρχής, στη φιλοσοφία του Πλάτωνα και του Πυθαγόρα, όπως και μέσα στον στωικό φιλόσοφο Ποσειδώνιο, [5] τον μεγάλο αυτό στοχαστή, όπου βέβαια το ζήτημα αυτό συνδυαζόταν με τη διάσταση και το κατά πόσο η διάσταση και η κλίμακα του όντος δεν αποτελούσε όριο βιολογικό. Έτσι, το φαινόμενο «ψυχή» εμφανίζει μη-τοπικότητα και μπορεί να κατέχει μείζονα διάσταση χώρου και χρόνου, παρά τον εντοπισμό του στη μικρότερη κλίμακα.

Το θέμα του χρόνου σε σχέση με την ψυχή είναι καίριο στον στοχασμό πολλών, μεταξύ αυτών και του Ανρί Μπεργκσόν. Θα έλεγε κανείς ότι η υλοζωιστική προσέγγιση παραμένει ακμαία στον προσωπικό στοχασμό ακόμη και σε πρωταγωνιστές ή θιασώτες της σύγχρονης φυσικής και βιολογίας, σε περιπτώσεις που τις παρουσιάζουν, μεταξύ άλλων, διάσημοι συγγραφείς, όπως ο Καίσιλερ [6] και ο Λάσζλου, [7] όπου θίγουν εκ νέου το ζήτημα της σχέσης της μη τοπικότητας. Εδώ, η αναγκαιότητα για υπέρβαση της τοπικότητας ή της σημειακότητας είναι φανερή και εμφανίζεται σε όλο το επιστημονικό γίγνεσθαι ακόμη και στο μαθηματικό σκέπτεσθαι, στην εξέλιξή του.

Επίσης, έχουμε να κάνουμε πολύ περισσότερη μελέτη πάνω σε φαινόμενα που σχετίζονται με τις ακραίες εμπειρίες κλινικού ή προκλινικού θανάτου – όπως είναι η ερευνητική εργασία του Ρέημοντ Μούντι πάνω στο θέμα αυτό[8]– ή μελέτες που αφορούν ανιμιστικές εμπειρίες καθημερινότητας που έχουν αποτελέσει σταθμό στη ζωή ανθρώπων. Είναι εμπειρίες που στοχαστές με το εύρος ενός Εμάνουελ Σβέντεμποργκ επεχείρησαν να συστηματοποιήσουν ή να περιγράψουν με την ποιητική τέχνη ενός Μπλέκ και να ερευνήσουν ανθρωπολογικά και βιογραφικά μελετητές, όπως ο Μίρτσεα Ελιάντε [9] και ο Ουίλλιαμ Τζέμς.

Παράλληλα, η συνάρτηση των εμπειριών με τις χημικές ουσίες δεν έχει αποδώσει ως προς μια απόλυτη αντιστοιχίση. Εξάλλου, πάντοτε υπάρχει μια προσωπική αντίδραση και σχέση των χρηστών με τα ψυχοφάρμακα, και υπό την έννοια των αντιστρόφων ακόμη αντιδράσεων. Επίσης, η κλίμακα του φαινομένου Placebo δείχνει, από μόνη της, ότι έχουμε να κάνουμε με μια άλλη σφαίρα, αναγώγιμη, μη άμεσα αιτιατού. Το γεγονός ότι υπήρξαν εμπειρίες χωρίς την εξωτερική παρέμβαση καταδεικνύει πως αυτές δεν μπορούν να συνδεθούν με μια επαγωγική φαρμακολογική γενίκευση της ερμηνείας των ψυχολογικών φαινομένων.

Πέραν τούτου, στα ζητήματα αυτά παρουσιάζεται μια πολλαπλότητα ανταποκρίσεων, αντιδράσεων και αντιστοιχίσεων των νευρομεταβιβαστών. Ταυτόχρονα, συνδέονται με μια διεργασία ολιστικά διαφοροποιημένη και, επίσης, έχουν έναν χαρακτήρα

ισόμορφης, επάλληλης ανταπόκρισης ή λειτουργίας.

Θα έλεγε κανείς ότι το φαινόμενο της ψυχής ενδιαφέρει τον άνθρωπο σε σχέση με το Τσιτ [10] ως συνείδηση, στον βαθμό που σε αυτό εκδηλώνεται το Ανάντα [11] –ή θεϊκή ευδαιμονία– και η ύπαρξη, το Σατ (sat-chit-ananda) [12] ως διάρκεια, ως οντότητα, ως «είναι». Ο άνθρωπος επιδιώκει να είναι οντότητα και αυτό τον ενδιαφέρει μέσα από τη συνείδηση, δηλαδή από τη βεβαιωτικότητα του υποκειμένου. Αυτό είναι και το μείζον θέμα της φαινομενολογικής σχολής, ενώ η ευαρέσκεια, το *adlibitum*, σε όλη την κλίμακά του, συνδέεται τόσο με την ψυχοσωματική οργανικότητα, όσο και με την υπερβατολογική αντίληψη αυθυπαρξίας.

Διαπιστώνεται, επίσης, μια οργανική ψυχοσωματική συνδρομή και εμπλοκή σε αυτό το σημείο διάχυσης σε όλους μας, τόσο ως προς τον τομέα της φυσιολογίας ως υγείας, όσο και ως προς τον τομέα των ψυχολογικών εμπλοκών και των προβολών τους ως ασθενειών. Αυτό αναπτύσσεται σε σύγχρονες θεωρίες που έχουν μια περιορισμένη, μεν, αποδοχή, αλλά αναπτύσσονται όλο και πιο πολύ μεθοδολογικά και πειραματικά, όπως συμβαίνει με κάθε καινούρια σχολή και άποψη, παρά το γεγονός ότι οι περισσότερες από αυτές τις σχολές και απόψεις υφίστανται ουσιαστικά από την εποχή του Ιπποκράτη, ενώ άλλες είναι μεταγενέστερες.

Η έννοια της ψυχικής ενέργειας έχει λειτουργήσει και έχει παρουσιαστεί από ένα ευρύ φάσμα στοχαστών, όπως ο Φέχνερ και ο Γκαίτε, αλλά και, υπό ένα διαφορετικό πρίσμα, από στοχαστές, όπως ο Πόε, που της αποδίδει μια συμπαντικότητα. Ο τελευταίος είναι συγγενής στον στοχασμό ενός Κέπλερ και επικαιροποιείται υπό την έννοια μιας μη-τοπικότητας και μιας νέας αιθερικότητας. Η έννοια της αιθερικότητας είναι διαφορετική από εκείνη που απορρίφθηκε από τη θεωρία της Σχετικότητας αλλά και από το πείραμα Μάικελσον και Μόρλεϋ [13] και αναδεικνύεται υπό τη λογική μιας κβαντικής μη-τοπικότητας, αλλά και μιας άλλης αιτιατής συνεκτικότητας που την επικαιροποιεί με έναν τρόπο διαπολιτισμικό και με τον όρο «ακασικό πεδίο» (akashic field theory) ο Έρβιν Λάζλο. [7]

Υπό μία οπτική γωνία εννοιών, επιστρέφει η θεωρία του Αιθέρα και της οργόνης (της αρχέγονης κοσμικής ενέργειας) του Βίλχελμ Ράιχ, αλλά αυτή τη φορά πιο γενικευμένη και πιο απελευθερωμένη από τη μονοργανικότητα και από τη μονοοργανικότητα, διότι το φαινόμενο της οργανικότητας της ζωής πρέπει να το δούμε και ψυχικά και πνευματικά, όπως το δείχνει και η πολιτισμική ιστορία του ανθρώπου, και όχι μόνο σωματικά και ζωικά.

Τέτοιες προσπάθειες σύνθεσης στοχασμού έχουν επιχειρήσει, στον τομέα της ψυχολογίας, ο Roberto Assagioli με την «ψυχοσύνθεση» [14] και, στον διεπιστημονικό τομέα, ο Όλιβερ Ράιζερ. [15]

Αναφορές:

[1] Χρηστίδης, Χριστόφορος, εισαγωγή-μετάφραση Λόγος περί Μεθόδου – Καρτέσιου, εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, 1971: «Κοντεύει όμως ο χειμώνας που θα φέρει την αποφασιστική στιγμή της ζωής του Ντεκάρτ. Ο στρατός του Μαξιμιλιανού έχει εγκατασταθεί σε διάφορους καταυλισμούς για να ξεχειμωνιάσει. Ο εθελοντής Ντεκάρτ, αρκετά ανεξάρτητος στις κινήσεις του, εγκαταστάθηκε κι αυτός στο *Neuburg*, πάνω στον Δούναβη, κοντά στο Ουλμ. Εκεί, καθώς το λέει ο ίδιος στον «Λόγο» του, έμενε ολημερίς μονάχος, κλεισμένος σ' ένα καλοθερμασμένο δωμάτιο, όπου κανένας δεν τον ενοχλούσε. Ήταν ελεύθερος να καταγίνεται με τις σκέψεις του. Η απομόνωσή του φέρνει ψυχική διέγερση. Και τη νύχτα της 10 προς την 11 Νοεμβρίου 1619, βλέπει τρία αλλεπάλληλα όνειρα, πάρα πολύ ζωηρά, θυμάται ένα στίχο κάποιου Λατίνου που ρωτά ποιο δρόμο της ζωής ν' ακολουθήσει, και τότε, μεταξύ ύπνου και ξύπνου, «ανακαλύπτει», λέει ο Ντεκάρτ, «τις βάσεις μιας θαυμαστής επιστήμης». Όλη αυτή η περιπέτεια τον συγκλονίζει. Πείθεται πώς η Θεία Πρόνοια του έχει προκαθορίσει ρητά την αποστολή του στη ζωή. Κάνει τάμα να πάει να προσκυνήσει την Παναγιά του Λορέττο, στην Ιταλία, όπου, καθώς είναι γνωστό, οι Άγγελοι Κυρίου έχουν μεταφέρει από τη Ναζαρέτ της Ιουδαίας το σπίτι που είχε κατοικήσει η Αγία Οικογένεια».

[2] Ρουσσώ, Ζαν – Ζακ, Οι Ονειροπολήσεις του Μοναχικού Οδοιπόρου, εκδόσεις Ι.Ζαχαρόπουλος & Σια Ο.Ε., 1990, σελ 88.

[3] Jung, Carl, *Ο Ανεξερεύνητος Εαυτός*, εκδόσεις ΙΑΜΒΛΙΧΟΣ, 1988, σελ 86.

[4] Λάτιενς, Μαίρη, *Η Ζωή και ο θάνατος του Κρισναμούρτι*, εκδόσεις ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ, 1991.

[5] Ποσειδώνιος, Άπαντα, εκδόσεις ΚΑΚΤΟΣ, 2000.

[6] Koestler, Arthur, *Οι Ρίζες της Σύμπτωσης*, εκδόσεις ΧΑΤΧΗΝΙΚΟΛΗ, 1974.

[7] Lászlò, Ervin, *Η Νέα Επιστήμη και το Ακασικό Πεδίο*, εκδόσεις ΑΡΧΕΤΥΠΟ, 2008.

[8] Ρέημοντ, Μούντι, *Το Φως μετά τον Σωματικό θάνατο*, εκδόσεις ΔΙΟΠΤΡΑ.

«Στο βιβλίο του αυτό, ο Δρ. Ρέημοντ Μούντι εξετάζει περισσότερες από 1.000 νέες περιπτώσεις κλινικά νεκρών ανθρώπων που τελικά επέζησαν και επέστρεψαν στη ζωή για να μοιραστούν μαζί μας τις συγκλονιστικές εμπειρίες τους».

[9] Ελιάντε, Μίρτσα, *“Το Εσωτερικό Φως”*, εκδόσεις ΑΡΜΟΣ, 2003 & *“Σαμανισμός και οι Αρχαίες Τεχνικές Έκστασης”*, εκδόσεις ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ, 1978.

[10] Τσιτ: σανσκριτικός όρος που σημαίνει Συνείδηση.

[11] Ανάντα: σανσκριτικός όρος που σημαίνει Υπέρτατη Ευτυχία, Μακαριότητα.

[12] Σατ : μετοχή ενεστώτα του σανσκριτικού ρήματος «είμαι».

[13] «Αιθέρας, σύμφωνα με την αρχαία και τη μεσαιωνική αντίληψη, ήταν το υλικό που γέμιζε τον χώρο του σύμπαντος γύρω από την γήινη σφαίρα. Στο παρελθόν, χρησιμοποιήθηκε η ιδέα του αιθέρα για να εξηγηθούν φαινόμενα διάδοσης του φωτός – ιδέα που απορρίφθηκε μετά το πείραμα των Μάικελσον και Μόρλεϋ. Το πείραμα αυτό απέδειξε ότι ο αιθέρας είναι ακίνητος ως προς τη γη, το οποίο σημαίνει ότι η γη είναι ακίνητη σε όλο το σύμπαν και επιπλέον έχει αποδειχθεί ότι το φως δεν είναι (μόνο) κύμα. Έτσι, δεν πιστεύεται πλέον ότι υπάρχει ο αιθέρας. Παρόλα αυτά, η ιδέα της ύπαρξης του αιθέρα ήταν αποδεκτή μέχρι πριν από λίγες δεκαετίες, ενώ την ιδέα της ύπαρξής του εισήγαγαν οι αρχαίοι Έλληνες ως το πέμπτο στοιχείο, την πεμπτουσία» Αιθέρας (ουσία) – Βικιπαίδεια

[14] Assagioli, Roberto, *Ψυχοσύνθεση: Ατομική και Κοινωνική* (Α' μέρος), solon.org.gr

[15] Reiser, Oliver, Η Σύνθεση ως έργο της φιλοσοφίας,
solon.org.gr

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας

(Φωτογραφία: Γιάννης Ζήσης)

(solon.org.gr)

Διαβάστε επίσης:

–Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ ΕΧΑΣΕ ΤΟ ΜΥΘΟ ΤΗΣ ΩΣ ΠΑΝΑΚΕΙΑ

–ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

–Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ & ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

–ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΙΟΝΕΞΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΜΕΡΙΣΜΟ

–Ο ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΣΕ ΑΝΟΙΚΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΙΔΕΩΝ

–ΝΕΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΡΕΥΜΑΤΩΝ ΣΚΕΨΗΣ

4 Οκτωβρίου 2010